

РЕЙ БРЕДЪРИ ТЕЙНДЖЪРИЙН

Превод от английски: Венцислав Божилов, 2002

chitanka.info

Една вечер преди около година вечерях сам в един чудесен ресторант. Чувствах се добре и бях доволен от свършеното от мен (много приятно чувство, когато си навлязъл в осмото си десетилетие), когато, докато отпивах от втората си чаша вино, погледнах към келнера. Дотогава беше присъствал само като смътна фигура зад рамото ми или някъде отстрани.

Беше като един от онези мигове в киното, когато филмът трепва и замръзва на един кадър. Дъхът ми секна.

Познавах този келнер. И знаех, че не съм го виждал от цяла вечност. Беше на моите години, но въпреки това успях да го позная. Затова, когато той се доближи, за да напълни чашата ми, се осмелих да го заговоря.

— Мисля, че ви познавам.

Келнерът ме погледна.

— Не, не мисля...

Същото чело, същата прическа, същите уши, брадичка, същото тегло като преди половин век. Лицето му не се беше променило.

— Преди петдесет и седем години — казах аз. — Преди войната.

Погледът на келнера се плъзна настрани, после отново се насочи към мен.

— Не, не ми се вярва...

— Хиляда деветстотин тридесет и девета — казах аз. — Бях на деветнадесет. Трябва да сте вие.

— Тридесет и девета? — Погледът се спря върху веждите ми, ушите, носа и накрая върху устата ми. — Не ми изглеждате познат.

— Е, по онова време косата ми беше светла, тежах двадесетина килограма по-малко, нямах пари за костюми и обичах в събота вечер да ходя в парка да слушам самозваните оратори. Винаги имаше интересни сблъсъци.

— Пършинг Скуеър — кимна келнерът и леко се усмихна. — Да, да. Разбира се. Веднъж се отбих за малко. През лятото на тридесет и девета. Пършинг Скуеър.

— Повечето бяхме просто мотаещи се младежи, деца, самотници.

— На деветнадесет всеки е самотник. Можеш да правиш всичко, дори да слушаш горещия въздух.

— Имаше много такива. — Виждах, че съм го заинтригувал. — Бяхме малка банда — не като днешните, а пет-шест момчета, близки приятели. Нямахме пари, затова просто се мотаехме, а от време на време отскачахме за по бира. Искаха ни личните карти и единственото, което получавахме, беше кола. Май струваше двадесет и пет цента. И можеше да висиш над нея цял час и да зяпаш тълпата в бара и по масите.

— Бар „Петрели“. — Келнерът докосна устата си, сякаш думите му го бяха изненадали. — Не съм се сещал за него от години. Но не си спомням да съм бил там с вас — добави нервно той. — Как се казвате?

— Никога не сте знаели. Просто се обръцахме един към друг с „хей“ или „ти“. А понякога си измисляхме имена. Карл, Дъг, Джуниър. Вие май бяхте Рамон.

Очите на келнера станаха като палачинки.

— Откъде знаете? Сигурно сте чули...

— Не, просто се сетих. Рамон, нали?

— Говорете по-тихо.

— Рамон? — попитах тихо аз.

Той отсечено кимна.

— Е, беше ми приятно...

Понечи да си тръгне, но го спрях.

— Кръстосвахме из града, бяхме петима или шестима, и една вечер един от тайфата ни почерпи в заведението за френски сандвичи до Сити Хол. Благодетелят ни непрекъснато пееше, където и да отидем. Пееше и се смееше, смееше се и пееше. Как се казваше той?

— Сони — ненадейно отговори келнерът. — Сони. И онова лято пееше стотици пъти една и съща песен.

— „Тейнджърийн“ — казах аз.

— Господи, каква памет!

— „Тейнджърийн“.

Джони Мърсър я беше написал. Сони я пееше.

Докато ни водеше през нощта. Малка тайфа от шест или седем момчета.

— „Тейнджърийн“.

Понякога му викахме Тейнджърийн — беше любимата му песен през онова лято, точно преди да заминем на война. Беше просто Тейнджърийн. Така и не разбрахме как беше фамилното му име, нито

къде живее и откъде е дошъл. Беше в петък и събота вечер, пееше, докато слизаше от трамвая като някоя дама с изтънчени маниери и поглед, който казваше, че по света трябва да има повече цветя, но за съжаление не е тъй.

Тейнджърийн. Сони. Безименен. Беше висок, метър и деветдесет, и много по-слаб от нас. Твърдеше, че не е хърбав, а строен, а когато една топла лятна вечер се нареди сред нас, времето се промени, защото той му нареди да направи така, правеше жестове с нежната си ръка и бледите си пръсти, държащи дългото цигаре, което насочваше към сградите, хоризонта, парка или към нас, докато говореше и се смееше. Нямахме нищо, над което да не се смее, и скоро всички се присъединявахме към веселбата му, сякаш се страхувахме да не пропуснем нещо. Животът беше страшно весел и по-добре да разбереш това още на момента, вместо да чакаш.

Тейнджърийн. Сони. Носеше се като графиня във внезапно превърналия се в карета трамвай, минаваше през парка и привличаше всички самотници, които вървяха по петите му, без да го изпускат от очи, привлечени от излъчването и грацията му.

Сякаш цяло лято бяха чакали да се случи нещо. Някой да им каже къде са и кои са, и накъде да вървят. Като го приемаше за даденост, Сони се настаняваше в центъра на облицования с червени плочки площад, хвърляше презрителен поглед наоколо и сочеше с цигарето си хората, възвеличаващи добродетелите на Хитлер или Сталин. Избери който и да е от тях, все едно че не си избирал.

Когато Сони пристигна наред разгорещената разправия, след него се влачеха няколко безделници. Той не им обръщаше внимание, но ги приемаше, сякаш бяха част от декора на представлението му. Стоеше със затворени очи и слушаше крясъците. Новите му приятели направиха същото — затвориха очи, за да възприемат шума.

Аз бях един от тях.

И всички ние бяхме безименни. О, разбира се, имаше и Пит, и Том, и Джим. Но върхът на всички беше един млад нехранимайко, който се представяше за Х. Бедфорд Джоунс. Знаех, че лъже. Бях прочел романите на Х. Бедфорд Джоунс в „Аргъси“ още когато бях на десет.

Но кому бяха нужни имена, щом Сони ни крящаваше и прекръщаваше всеки уикенд? Някой беше Духа, друг — Хлапето,

трети пък — Стария политик, а един — аз — беше извънземен. Или пък предвождаше среднощните ни шествия, като ни наричаше „коHORTа“, „другари“ или просто „приятели“ и „самотни сърца“.

Така и не научих особено много за тези приятели, които бяха всъщност не толкова приятели, колкото среднощни туристи от различни градове. Години по-късно описвах Лос Анжелис и неговите осемнадесет или деветнадесет сателитни градчета като осемдесет и пет портокала, търсещи средището. Но през тридесет и девета имаше само две места за социални контакти — Пършинг Скуеър, където въздухът се нажежаваше от политически страсти, и Холивуд, където хората сновяха нагоре-надолу в търсене на слава като ектоплазма, която се разтапяше много преди да приеме някаква форма.

Такъв бе Лос Анжелис преди Втората световна война, когато млади мъже без автомобили се мотаеха, твърдо убедени, че някъде към девет часа някакви невероятни жени ще им се нахвърлят и ще ги отвлекат в домовете си, където ще ги доведат до дерилиум.

Подобно нещо никога не се случваше. Но не пречеше на младите мъже през следващия уикенд да казват „тази ще бъде нощта“ на огледалото, макар да знаеха, че в мига, в който се обърнат с гръб, отраженията им ще са мъртви. Ето така разнородната тайфа се събираше по-скоро по инстинкт, отколкото съзнателно.

А там беше Сони.

Неговото огледало сигурно беше също толкова добро, колкото и нашите при показването на същинско поражение с грижливо завързани вратовръзки и чисти якички. Но в такъв случай огледалата са тестове на Роршах^[1]. В тях можеш да видиш всичко, което засилва късогледството ти или застрашава самочувствието ти. Когато излизаш в събота, винаги поглеждаш огледалото, за да се увериш, че наистина все още те има.

И така, повечето съботни вечери бяха дълги и Сони ни водеше нагоре-надолу и купуваше хотдог или кола от барове, пълни със странни мъже и още по-странни жени. Мъжете сякаш бяха със счупени китки. Жените имаха бицепси. Ние висяхме над колите си с часове, вцепенени от сцените, докато съдържателите накрая не ни изхвърляха.

— Добре — крещеше Сони на вратата, — щом така ти е по-гот!

— Точно така ми е по-гот! — отговаряха съдържателите.

— Хайде, момичета — казваше Сони.

— Това не беше особено остроумно — обаждах се аз.

— Извинявайте. Натам, пичове.

Някои съботи свършваха рано. Сони изчезваше. А без него тайфата се разпадаше. Не знаехме за какво да си говорим без него. Никога не разбрахме къде отиваше Сони. Веднъж май го видяхме да се шмугва в евтиния хотел на Мейн Стрийт с възрастен белокоос господин, но когато отидохме там, фоайето бе празно. Друг път го мярнахме в автобус, който струваше цели десет цента (трамваят струваше седем), в компанията на високо нежно чернокожо момче. Но точно в този момент трамваят дойде. Така и се приключи. Казахме си довиждане и всеки тръгна към дома си на адреси, които така и не си разменихме.

Една събота вечер валеше безспирно и тъй като повечето от момчетата нямаха достатъчно пари да се крият по баровете, си тръгнаха. Останахме само двамата със Сони. Гледахме се мълчаливо, докато накрая той се обади:

— Добре, Питър Пан, някога опитвал ли си истинско пиене?
Нещо твърдо?

— Не.

— Хайде, време е.

Замъкна ме в най-близкия бар и поръча кола и „Дюбоне“. Когато ги сервираха, ги смеси.

— Опитай това.

Отпих и се ухилих.

— Ей, никак не е зле.

— Ха, не било зле!

— Напомня ми когато бях на девет и двамата с баща ми мачкахме гроздето в пресата за вино. Имаше и много захар. „Дюбоне“.

— Господи! Детето-чудо описва първото си пиене. Кога ще престанеш да се правиш на Жана Д'Арк?

— Не, не — казах аз. — Аз съм ковачът, направил доспехите й.

— Дай ми това! — Той взе чашата и я гаврътна. — Ковачът на Жана Д'Арк! Господи! Да се махаме оттук!

Плати и излязохме на улицата. Той спря и се олюля на бордюра, загледан нанякъде.

Проследих погледа му. Тя беше там.

Жена на, бих казал, средна възраст, хубава, но не красавица. Косата й бе спретнато сресана и прибрана отзад на кок. Би трябвало да

носи шапка, но тя просто стоеше със скръстени пред гърдите си ръце, а дъждът падаше върху лицето ѝ и се стичаше надолу по черния ѝ шлифер. Когато ни забеляза, едната ѝ ръка понечи да се вдигне, за да ни повика. Но вместо това жената се дръпна назад, сякаш уплашена да не би да избягаме.

— Боже — прошепна Сони.

Въздъхна, но не кимна в отговор на поздрава ѝ.

— Чакай! — Вмъкна се обратно в бара и след минута излезе, като бършеше устата си. — Още едно за кураж.

Но отново не даде знак, че я е познал, нито пък тръгна да пресича улицата. Красивата жена на средна възраст стоеше там и бършеше очите си с кърпичка.

— Тя те познава — казах аз.

— Не е твоя работа.

— Но ти също плачеш!

— Така ли? — Той докосна едното си око и погледна мокрия си пръст. — По дяволите.

— Тя плаче, ти плачеш. Да не би да е умрял някой?

— Преди много години.

— Роднина ли ти е?

— Не. Тъпа жена. Ненормална.

— Но какво иска?

Сони се засмя. В смеха му имаше луда нотка.

— Мен.

— Моля?

— Мен. Мен. Мен! Не чаткаш ли? Желаше ме. Минало време. Желаше ме. Сегашно време. Ще ме желае и утре и в другиден. Шега!

— Не си чак толкова зле — изтърсих аз.

— Не съм чак толкова зле като какво?

— Не си чак толкова зле, колкото може би си мислиш, че си — казах аз и извърнах поглед.

— Та ти не знаеш абсолютно нищичко за мен!

— Зная, че ако напуснеш града, съботната тайфа ще се разпадне.

— Ега ти тайфата. Сбирщина самотни полугладни идиоти без капчица жизненост и бъдеще, които ме следват като кучета, препикаващи пожарен кран.

— Това ни дава някакво занимание. Ти ни помагаш.

— И какво ме прави това?

— Лидер.

— *Какво?*

— Лидер.

— Дай ми тази глава — той сграбчи главата ми и я завъртя. —
Искам да я занеса вкъщи за изследвания.

— Разбира се, че сме смотаняци — продължих аз. Пръстите му още стискаха черепа ми. — Но ако те нямаше теб, щяхме да си висим по домовете. Щом можеш да водиш нас, значи можеш да водиш и другите. Да ги накараш да свършат нещо, да отидат някъде. Ти си забавен. Актьор си. Караш ни да се чувстваме добре и прикриваш колко си умен всъщност.

— И колко съм умен?

— Сигурно си ходил в колеж и си отпаднал. Може би си имал проблем в мъжката съблекалня. Прав ли съм?

Мълчание.

— Прав ли съм?

— Ама че си схватлив, по дяволите.

— Защо не се върнеш?

— Няма да ми позволят.

— Защо тогава не пробваш някъде другаде?

— Стига си се майтапил. Тридесет и девета е. Наближава война. Наборната комисия заяви, че си слагам парфюм и си бръсна подмишниците. Бам! Изхвърлиха ме право на улицата. И ми креснаха да си стоя там. Колежът е пуснал информацията. Ако обичате, никакви педали в двора ни.

— Не говори така за себе си.

— Те го правят. Защо и аз да не го правя?

Погледнах през улицата. Жената ме забеляза, направи слаб жест и леко се усмихна, сякаш се бе досетила за какво си говорим. Да! Почти разчитах устните ѝ. Кажи му!

— Как те желаше онази жена?

— Господи, та тя иска да се омъжи за мен!

— И защо не каза „да“?

— Това какво е, полицейски разпит? Да не ме подложиш и на детектор на лъжата?

— Включен е. Не можеш да ме излъжеш.

— Защо мислиш така?
— Защото ме харесваш и аз също те харесвам.
Поех дълбоко дъх и продължих:
— Да не искаш да кажеш, че ако сега пресечеш тази улица, тя ще те отведе в дома си и ще се омъжи за теб?
— Каквато е глупачка...
— Не, ти си глупак.
Сони изтри очи с опакото на ръцете си.
— Мислех, че си ми приятел.
— Приятел съм ти.
— Ако отида при нея, повече никога няма да ме видиш. Тайфата ще се разпадне. Какво по дяволите ще правите без мен?
— Майната ѝ на тайфата. Отивай при нея.
— Вече е късно. — Сони отстъпи, като гледаше дали тя ще се раздвижи. — Аз затъвам. Не. Вече съм затънал за трети път.
— Не, не си!
— Освен това, ако се ожения за нея, тя ще стане студена като мен. Не съм бил топъл от години.
Поколебах се.
— Искаш ли да говоря с нея?
— Глупости. Защо ще го правиш?
— Защото не мога да те изритам надолу по стълбата. Не ми харесва начинът, по който живееш.
— Тогава защо изобщо се влачиш с мен?
Почти имах отговор.
— Запълвам си времето. Няма да остана тук завинаги. След година заминавам.
— И ще станеш знаменит писател?
— Нещо такова.
Той ме изгледа продължително.
— Кучи син. Май наистина ще успееш.
— Тогава тръгвай. Ще дойда с теб.
— Един слепец ще води друг слепец? Как става така, че винаги си прав?
— Защото винаги оставям думите сами да излизат от устата ми и се чудя, че аз съм ги казал.
— И вярваш на тази идиотия?

— По-добре да го правя. Иначе нямам бъдеще.

— Тогава ти върви. Заведи я у тях. Аз съм прекалено стар за нея, за теб, за всекиго.

— На колко си години?

— На двадесет и шест.

— Това не е старост.

— Напротив, ако беше на мое място. С хиляда мъже зад гърба ми. Имам още четири години. След това с мен е свършено.

— Тогава ще си само на тридесет.

— Стига бе! Никоя не иска тридесетгодишни педали!

— И тогава какво ще стане с теб? — изтърсих аз.

Сони замръзна.

— Мразя да ме питат какво ще стане с мен — с леден глас каза той, без да ме поглежда.

— Не, питам те съвсем сериозно. Като приятел.

— Я да те погледна. Да, нещастният мухльо наистина си мисли, че е мой приятел. И защо? — Сони се загледа в дъжда. — В деня, в който навърша тридесет, ще си купя отрова за плъхове.

— Няма да го направиш.

— Или пистолет. Или пък дефенестрация. Красива дума, а? Означава скачане през прозорец. Дефенестрация.

— Но защо?

— Глупаво момче. За такива като мен тридесет години означава край. Няма повече. Finis. Като в онази стара песен — „никой не те желае когато си стар и побелял“.

— На тридесет не си стар.

— Ха! На тридесет трябва да си плащаш, не е ли така? За всички неща, които навремето си получавал безплатно, ще трябва да извадиш портфейла си. Проклет да съм, ако се бръкна за нещо, което сега е мое божествено право.

— Бас държа, че си казвал същото и когато си бил на пет.

— Аз съм се родил говорещ. Има само един начин да ме накараш да млъкна. Като ме изхвърлиш през прозореца!

— Но имаш цял живот пред себе си.

— Ти — може би, скъпи друже, но не и тази дърта дама в бара, дето пее блус. Имам отпечатащи от пръсти по цялата си кожа. Нито

сантиметър не е извън досиетата на ФБР за простаци, мерзавци и побъркани престъпници.

— Не ти вярвам.

— Горкият наивен мухльо. — Но думите му бяха дружески и ме погали по брадичката. — Някога да те е целувал мъж?

— Не.

— Изкушавам се. — Той се наведе към мен, но се отдръпна. — Но няма да го направя.

Загледах жената. Стори ми се на километри оттук.

— Откога я познаваш?

— От гимназията. Беше ми учителка.

— О.

— Не казвай „О“. Бях любимецът на учителите. Никога не съм я имал. Каза ми, че съм предопределен за велики неща. Да бе, страшно велики. Да се мотая из града в събота вечер начело на глутница безгръбначни безделници.

— Някога опитвал ли си да бъдеш велик!

— Боже Господи!

— Е, опитвал ли си?

— Какво? Да бъда артист, писател, художник или танцьор ли?

— Би могъл да си избереш което поискаш.

— И тя казваше същото. Но аз бях прекалено зает с щурите купони в Малибу и Лагуна. Тя продължи да държи на своето и ето я там. Като пребито псе.

— Не ми прилича на пребито псе.

— Така ли? Чакай тук.

Гледах го през прозореца на бара как си поръчва още едно и се обажда по телефона.

— Току-що говорих с Лоренцо ди Медичи — каза той, като излезе. — Знаеш ли кои са Медичите?

— Венеция, нали? Основател на първата банкова система? Приятел на Ботичели. Враг на Савонарола?

— Извинявай, че попитах. Това е един от прапраправнуците му. Помоли ме да се преместя през септември при него в апартамента му в Манхатън. Секретарска работа. Малко домакинство. Почивни дни в четвъртъците. Уикенди на Файър Айланд.

— Ще приемеш ли?

— Тя няма да може да ме последва и там. Хайде!

Сони тръгна.

Погледнах жената от другата страна на улицата. След половин час под дъжда изглеждаше по-стара.

Излязох изпод козирката. Това подейства. Тя се обърна и изчезна в пороя.

Лятото бе свършило.

Разбира се, не можеш да кажеш подобно нещо в Лос Анжелис. Малко след като си помислиш, че си е отишло, то се връща с пълна сила за Деня на благодарността, или посрещаш Деня на Все светии при тридесет и пет градусова жега вместо с дъжд, или пък онези странни коледни утрини, в които снегът се е разтопил, сякаш никога не е валил, или Бъдни вечерите, приличащи на Четвърти юли.

И все пак лятото бе свършило. Не защото сезонът се бе сменил. Просто хората събираха багажи, подреждаха снимки и се готвеха да бъдат погълнати от войната, която вече прочистваше гърлото си отвъд океана. Личеше, че си е отишло, по гласовете на изгубените и не особено близки приятели, чиито имена — ако изобщо имаха такива — засядаха на гърлото. Никой не каза „довиждане“ или „сбогом“ — просто „е, хайде“ и „до скоро“ с някакъв дълбок тъжен призвук в гласа. Всички знаехме, че какъвто и автобус или трамвай да вземем, може никога да не се върнем.

През последната съботна вечер паркът беше празен. Изпратих Сони до спирката. Малко преди трамваят да дойде, Сони, без да ме поглежда, каза:

— Идваш ли?

— Къде?

— В квартирата ми, глупчо.

— Никога не си ме канил.

— Е, сега те каня. Хайде. Заминавам.

Погледнах профила му, бледата плът на носа, бузите и веждата, осветени от лунната светлина. Той усети, че го разглеждам, обърна глава към мен и също ме погледна, сякаш за първи път.

— Благодаря ти. — Поколебах се и извърнах поглед. — Благодаря, Сони, но няма да стане.

Сони ахна.

— Проклет да съм. Марсианец да ми откаже!

— Това ли съм аз?

— Да, да — засмя се Сони. — Но някой ден ще се ожениш за марсианка и ще родиш дузина деца за Джон Картър, властелина на Марс.

— Може би си прав.

— Прав съм. Е, очертава се самотна нощ и посещение при лекарите тапана. Сигурен ли си, че не искаш да си промениш решението?

— Благодаря.

Трамваят бе дошъл. Той се качи и погледна — мен, парка и градския хоризонт, сякаш го изпиваше, сякаш искаше да го запомни завинаги.

— Сони — казах импулсивно.

Той ме погледна с воднистите си очи.

— Бог да те благослови — прошепнах аз.

— Не се и съмнявам. — Трамваят тръгна, той махна за последен път с цигарето си от отворената врата и вирна тънката си брадичка. — Как беше онази песен?

И трамваят се отдалечи с трясък.

— „Тейнджърийн“? Песента на Джони Мърсър. Най-големия хит на годината. „Тейнджърийн“ — каза келнерът в една друга година. Сякаш спомените сами се пишеха върху лицето му. — Онзи странен тип Сони? Имаше страхотно сопрано. Господи, сякаш го чувам и сега. И смеха му. Мисля, че заради това вървахме след него — без пари, без работа, без любовен живот. Само съботните вечери, в които да си запълваме времето. И той пееше и се смееше, а ние вървахме след него. Сони и „Тейнджърийн“. „Тейнджърийн“ и Сони.

Келнерът смутено млъкна.

Довърших виното си.

— Какво стана с Тейнджърийн? — попитах накрая.

Келнерът поклати глава, но след това сякаш се поколеба и затвори очи за миг.

— Чакайте малко. Точно след войната, през четиридесет и седма, попаднах на един от ненормалниците от тайфата. Той каза, че бил чул, но не бил напълно сигурен, че Сони се е самоубил.

Прииска ми се чашата ми да не беше празна.

— На рождения си ден ли?

— Какво?

— На тридесетия си рожден ден ли е умрял?

— Откъде знаете? Да. Застрелял се е.

— Слава Богу, че е било само пистолет — казах аз.

— Моля?

— Нищо, Рамон. Нищо.

Келнерът тръгна да донесе сметката ми, но спря.

— Онази песен, дето непрекъснато я пееше. Какви бяха думите?

Изчаках да видя дали не си спомня. Но на лицето му не се четеше нищо.

Музиката се засили в главата ми. Целият текст, отначало докрай.

— Не ме питай.

[1] Психологически тестове за анализ на личността, в които се използват мастилени петна. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.